

На життєвому шляху кожен з нас зустрічає людей, які на певний час входять у наше життя. Хтось надовго, хтось тільки до певної зупинки. І всі вони відіграють роль у нашому поступі. Коли життєвий шлях проходить через війну, роль кожної особистості збільшується у рази.

Мені дуже пощастило. У своїй роботі волонтера мені довелося зустріти людей, знайомством з якими я справді пишаюсь. Нинішня фотокнига є результатом впливу та допомоги кожного з них. Хтось був моїм творчим наставником, хтось оберігав і захищав під час наших шалених рейдів по передовій, хтось просто смикав ззаду за броник, в останній момент стягуючи мене з бруствера, хтось ділився своїми історіями та емоціями.

Важко виділити когось конкретно, непросто згадати всіх, кого зустріли на заповнених дорогах Донбасу.

Проте насамперед хочу подякувати своїй родині за довготерпіння та розуміння. Дякую Анні, Степану, Ірині, Вероніці, Юрію Муравським.

Я вдячний усій команді СІМІС за можливість бути причетним до створення та роботи цієї структури з перших днів АТО: Олексію Ноздрачову, Михайлу Котелевському, Костянтину Міщенку, Володимирі Лямзіну, Олегу Мільченку, Олександрі Гвоздкову, Костянтину Ткачуку, В'ячеславу Спіжевому, Євгену Пустоляку, Степану Дідуху, Олександрі Домнікову.

Окремо хочу згадати бійців 72 бригади, знайомством з якими пишаюсь: Андрій Соколов, Валерій Гудзь, Олександр Самарський, Владислав Наляжний, Володимир Герлянд, Богдан Гарнага «Бахмат», Микола Бебес, Олексій Жуков, Роман Дармограй, Андрій Верхогляд «Левша», Василь Тарасюк «Тайфун», Артем «Лис», Валентина Пушич, Андрій «Тайсон», Євген «Джексон», Олег Кот, Максим Ткаченко, Сергій Розумніков «Птиця», Максим Чаплинський, Федір Рубанський, Олександр Міцкевич, Олександр Босак та інші.

Головним стимулом для мене в моїй волонтерській роботі були очі та серця тих хлопців і дівчат, які працювали разом з нами на передовій в Іловайську, Дебальцевому, Авдіївці, Пісках, Мар'їнці, Красногорівці, Широкиному, Світлодарську. Це все завдяки вам і для вас: Олександр Колток «Борода», Дмитро Скрипа «Батя», Андрій Гургіш, Масі Найєм, Андрій Матвійчук, Руслан Кузьменко, Юрій Козловський, Володимир Роман, Віктор Сікоза, Дмитро Герасименко, Леонід Хома, Сергій Гурін, Олександр Белодєдов, Володимир «Бродяга», Олена Бельська, Олександра Безсмертна, Олег «Баракуда», Сергій Бухонько.

Гордий з того, що мав можливість працювати та спілкуватись із людьми, які відповідають за розвиток нової української армії: Віктор Муженко, Степан Полторац, Олександр Сирський, Анатолій Сиротенко, Ігор Федоров, Юрій Аллеров, Олександр Трепак, Ігор Долгов, Юлій Мамчур, Руслан Хомчак.

Вдячний долі, що довелося зіткнутись і оцінити діяльність добровольців, які за покликом серця пішли на фронт захищати свої ідеали: Дмитро Ярош, Андрій Гергерт, Владислав Литвин, Юрко Самітник, Володимир Регеша «Санта», Дмитро Коцюбайло «Да Вінчі», Іса Мунаєв (загинув 1 лютого 2015 року), Сергій Міщенко з «Донбасу», Сергій Шилів «Грін» (командир 2-ї роти ДУК ПС, загинув влітку 2015), артилеристи 5 батальйону УДА (яких не можна називати навіть за позивними) та багато інших.

На крутих поворотах роздовбаних донецьких шляхів ми зустрічаємося із нашими колегами-волонтерами, журналістами, дружбою з якими я пишаюся: Віталій Дейнега, Роман Ніколаєв, Роман Синіцин, Анна Гвоздяр, Юрій Бутусов, Віолета Кіртюкка, Маруся Звіробій, Ольга Горб, Юрій Фанигін, Віктор Пузанов, Олександр Пойда, Олександр Сурков, Андрій Римарук, Андрій Дида, Юлія Осмоловська, Олександр Шульман, Мартин Брест, Яна Холодна, Сергій Телятицький, Тарас Грен, Євген Роженок, Володимир Рунець, Олександр Мотузьяник, Марія Довгопол, Олександр Бачковський, Вадим Галайчук, Владислав Хлистул, волонтери групи «Мармелад, маскувальні сітки».

Моя робота як волонтера була б не дуже ефективною, якби я не відчував підтримки і розуміння тих, хто забезпечує зміни у державі на інституційному рівні: Андрій Парубій, Андрій Тетерук, Геннадій Зубко, Сергій Сухомлин, Валентин Рєзніченко, Оксана Корчинська, Олексій Білий, Борислав Береза, Роман Семенуха.

В армію та волонтерство я прийшов із авіації. Вдячний долі, що разом зі мною у небі та на землі були мої товариші по авіації: Костянтин Могилко (Герой України, загинув 6 червня 2014 року), Сергій Хоменко, Андрій Ярецький, Сергій Дроздов, Олексій Марченко, Олег Гесь, Микола Поплавський, Олег Дзюбецький, Дмитро Тоненчук, Артур Сєдаков, Тамара Довгаленко, Володимир Присяжнюк, Володимир Помогайбо.

Окремо хочемо подякувати колективу та керівництву Черкаського шовкового комбінату за допомогу в роботі над обкладинкою.

При підготовці книги дуже важливо почути альтернативну думку, пройти через дискусії та обговорення. Тому я хочу згадати тих, хто, власне, працював над книгою, стимулював і допомагав з відбором фото, текстів, сперечався й переконував: Андрій Гончарук, Валерій Милосердов, Віктор Марушенко, Максим Дейнека, Світлана Єрєсова, Андрій Ермоленко, Андрій Бєдров.

І наостанок хочу подякувати тим, з ким разом проходимо шляхами війни, підтримуючи та доповнюючи один одного. Ви були зі мною під снайперським обстрілом у Широкиному, під мінометним вогнем на Світлодарці, ховалися від танкових залпів у Мар'їнці, витягали чужих 200-х на Алмазі/Орлі. Пишаюсь, що ми в одній команді: Оксана Гаврилук, Микола Чайко, Ярослав Павловський.

Мої фото – це особиста реакція на побачене, на повсякденний героїзм хлопців на передовій, відданість волонтерів у Києві, вірність членів родин біля телефонів. Напевне, тому сюжети більшості моїх світлин сповнені позитиву, який має консолідувати суспільство перед лицем потужного ворога.

Дмитро Муравський – у першу чергу громадянин, у другу – волонтер, а вже потім – фотограф.

Працюючи над книгою, ми поразували, що з весни 2014-го провели в зоні АТО сумарно більше 9 місяців. Фотоархів нашого волонтерського проекту «Коли закінчиться війна» складає більше 3 терабайт пам'яті. Це декілька десятків тисяч файлів, з яких лише частина оприлюднювались. Попереду ще багато роботи, нових проектів, великої відповідальності, насамперед перед людьми, з якими ми працюємо.

Для більшості з тих, хто так чи інакше пройшов через горно Донбасу, ця війна ніколи не закінчиться. І наше завдання полягає у зміцненні історичної пам'яті суспільства.

Це не перша моя війна. У далекому 1988 році декілька місяців я провів у складі «ограниченного контингента советских войск в Афганистане». І от сьогодні моя країна веде війну за незалежність проти таких самих «воїнів-інтернаціоналістів» та «миротворців», які заплутались у цінностях свого «русского мира».

Все моє життя різним чином було пов'язано із армією. Обидва мої діди загинули у Другій світовій. Мій батько вчився у Суворовському училищі (нині – ім. І.Богуна). Сам я захоплююсь військовою авіацією, маю нальоти, фотографую у форматі «повітря-повітря» з 2010 року.

Як громадянин своєї держави дуже близько до серця сприйняв і Майдан, і всі події, які після того розпочалися. З перших днів АТО ми допомагали армії – хто чим міг. Але особиста історія війни Дмитра Муравського розпочалася 6 червня 2014 року. У цей день у небі над Слов'янськом був збитий мій друг та наставник у льотній справі Костянтин Могилко. Ми мали зустрітись з ним після цього (фатального, як з'ясувалось) вильоту і встановити на його розвідувальний літак спеціальну апаратуру, придбану спільно з друзями.

Ідучи шляхами війни, я зустрів тисячі людей, які увійшли в моє серце. Частина з них тільки там і залишились. Мені, як і кожному, хто проходить через горно війни, напевне важко згадати обличчя усіх цих людей. Так само важко й видалити їхні телефони з контактів. Але вночі, коли свідомість спить, ми бачимо їхні очі, чуємо голоси...

Тому я взяв до рук фотоапарат. В моїй фотографії немає журналістських стандартів, я не проходив спеціального навчання і я не знаходжусь осторонь процесів.

У цій книзі я пропоную вам свій погляд, погляд волонтера на те, як змінюється наша держава, проходячи шляхами війни, загартовуючись у її горнилі, які письменна та рани залишає війна в історії країни та душах наших громадян.

На передовій ми зустрічаємо чимало людей, які входять в наше життя назавжди. З деякими з них ми продовжуємо працювати спільно. Саме це стосується партнерства з видатним портретистом Романом Ніколаєвим. З ним нас поєднують не тільки спільні інтереси, друзі та поїздки в зону АТО, але й творче бачення. Саме тому всі наші інтерв'юери пройшли через студію Романа, який спільно зі своїм колегою Сергієм Лебедевим створив цілу серію амбротипів для героїв нашої книги.